

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
Abonamentele se fac
numai pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
N. Pora, Ioan Dragu, Leontin Iliescu, B. Lăutarul, C. Niculescu-Novaci, Gh.
Manea, V. Vlădescu-Albești, I. Vasiliad, C. Scurtu, D. I. Bontes, Stelian Vasiliad.

ANUNCIURI
Linia pe pag. 7 și 8
— BANI 20 —

O luptă corp la corp între sârbi și bulgari

Războiul anecdotic

O carte de prisos.

La un liccu din Paris, adoua zi după ce s'au început cursurile școlare.

A intrat profesorul de geografie în clasă. După ce elevii l'au salutat și au ocupat locurile în bănci, se ridică unul și-l întreabă:

— Domnule profesor, d-voastră nu ne-ați anunțat nici un text pentru studiul geografiei anul acesta. Profesorul se uită lung la elev, se ridică de pe catedră, măsură clasa și vorbește apoi respectuos:

— Nu v'am recomandat nici un text pentru că n'avem încă textul de geografie necesară școlilor Franței. Textele pe care le-avem sunt prea vechi. Soldații noștri și ai aliaților se luptă și sunt pe cale să ajungă să refacă harta lumii. Ca atare, orice text de geografie e de prisos până atunci.

Domnișoara Caporal.

Un jurnal din tranșeele franceze a comunicat presei celeilalte, un fapt puțin obișnuit în erarhia militară. D-ra Jeanne Prevost, celebră artistă franceză a obținut rangul de caporal în armata țării sale. Gradul acesta a fost conferit distinciei artistice ca semn de recunoștință pentru munca și bărbăția ei de a umbla din spital în spital, din sat în orașel căutând să aline durerile răniților, amuzându-i prin felul duios, vioi în același timp și sugestiv cu care declamă versuri.

Este fără îndoială, acesta un semn că femeile pot să ajungă și în armată să aibă grade, muncind efectiv munca bărbaților. D-ra Prevost a umblat zile și nopți de-a rândul pe la spitalele cele mai îndepărtate, cu hotărârea de a îndulci durerile făcându-le uitate.

Renunțare.

O doamnă marchiză avea un castel de toată frumusețea, renumit prin vechimea lui ea și prin numele care erau legate de castel și de istoria Franței. Cea din urmă proprietară, marchiza, e o persoană destul de venerabilă ca vârstă și toată viața până acum și-a petrecut-o în acest castel. Năvala germană însă a silit pe marchiză să se lase castelul în mâinile navăliților. Printre întâmplări mai mult, în castel s'au instalat ofițeri de stat major ai germanilor. Lucrul de necrezut. Generalul saxon care ocupase castelul fu așa de impresionat de frumusețea întâlnite în clădirea monumentală și artistică în care locuie, în cât a ordonat ca nimeni să nu se atingă de nimic din cea ce formează averea și frumusețea castelului.

După câțiva timp, saxonii fură siliți să se retragă din castel. Atunci marchiza se întoarce la locuința sa obișnuită, dar cum ajunsese la poartă, grădinarul îi ieși în cale ca s'o întâmpine și acesta-i spuse:

— Totul se păstrează. Nu mai sunt lucrurile la locul lor așa cum erau. Nu lipsește însă nimic. Dar, d-nă marchiză, oftă grădinarul, ce păcat că în lipsa d-voastră, în odăile acestea sfințite s'au petrecut atâtea orgii, atâtea trivialități încât trebuie să lăsam ferestrele și ușile deschise să a-prindem smirnă ca aerul purcat să iasă.

Marchiza la auzul acestor cuvinte avu un acces de furie, ar fi voit să poruncească distrugerea castelului, dar și-a dat seama că greu s'ar fi găsit cineva s'o asculte. S'a îndreptat atunci către grădinar și i-a spus:

— Castelul e liber. În el numai poate să stea nimeni din familia mea după ce a fost pângărit de barbarii lumii.

Un mort viu.

Un caz foarte puțin banal s'a semnalat la un spital militar din Montnerle (Ain). Un soldat alpin părăsi spitalul având în buzunar actul lui de deces.

Întă cum se petrecu cazul. A-tins de șase gloanțe, fu luat de către germani care ocupaseră tranșeele, drept mort. Aceștia găsind numele lui înscris pe libretul personal, îl trimiseră francezilor ca decedat. În acest timp, tânărul vânător alpin fu găsit de francezii cari recuceriră tranșeele și dus la spital, unde i se dădu actul de deces scos în urma declarației germanilor.

Scrisoare către mamă.

Întă o scrisoare a locotenentului Gêrald Pau către mama lui căreia îi face cunoscut că-i rănit:

Iubita mea mamă,

După cum nu știu dacă vreo scrisoare dela mine a ajuns la adresă și chiar am probe că n'a ajuns, și cum acum sunt sigur că vei primi autograful meu, îți voi povesti mai pe larg aventurile mele. Și desigur că felul caraghios de a serie aceste câteva rânduri, te va face să crezi că-i scris cu piciorul-nu cu mâna. Nu lua în seamă și nu râde de sforțările unei mâini născută și chiar de stil. Cu toate că acum vorbesc aproape numai nemțește, când vreau să scriu o frază cum se cade, nu sunt în stare.

Dar uit că nu ți-am spus până acum lucrul principal. Sunt rănit, dar după cum vezi sunt afară de orice pericol. Era în ziua de 6 August la batalia dela Noerth. Până atunci avusesem norocul să nu fiu atins de ploaia de foc și plumb care cădea asupra soldaților, când un obuz rupând un pom de lângă mine a silit o bucată de lemn care mi-a rupt două degete dela mâna dreaptă. După o oră începusem să regret foarte puțin cele două degete, când un glon bavarez îmi strivi aceeași mână și se infipse între două oase ale podului palmei, de unde îl scosei foarte ușor. Primii ordinați să trec la ambulanță prin ploaia baterilor prusiene, primii o a treia lovitură în umărul drept. Acum e inutil să-ți spun că merg spre bine, e drept că a trebuit să-

facă o amputare a mâinei drepte, dar operația a avut rezultate satisfăcătoare. Și cum așa fi altfel? Mă găsesc la cei mai buni oameni din lume, îngrijit ca un copil al lor, primesc vizite unele mai afectuoase ca altele. Acum, deajuns despre mine.

Va fi mult până la clipa în care voi zbura spre Nancy? „Târându-mi aripa și strângându-mi piciorul”, la Fontaine ne dă răspunsul. Așteptând de la voi vesti bune.

Gêrald Pau

PASTEL

*Cad frunzișurile agale
Vântu'n voe-i să le poarte,
Așternându-ni-le în cale:
Un covor de frunze moarte.*

*Dintr'un cer de plumb se cerne
Stropi de ploae rece, deasă;
Un liniștu trist s-așterne,
Peste firea neînțeleasă.*

*Rândunele și cocoare
Se roteșc în zări albastre,
Cu o ultimă cântare
Inchinată țării noastre.*

*Își reiau călătoria
Și se duc ducând cu ele,
Un „ceva” din bucuria
Și din dorurile mele.*

Stelian Văzulescu

Din viața popoarelor

*(Păjanile lui Nordens-Kjold. —
Danțul și amorul. Vanitatea
bărbaților. — Morala fetelor
indiene).*

Celebrul explorator Erlend Nordenskjold a publicat o carte sub titlul „Viața Indiienilor din America de sud”, în care descrie pătaniile pe cari le-a avut printre diferite triburi de Indieni în statul Bolivia din America de sud.

Întă ce scrie el în prefața cărții sale:

CREATIE

*Când zidi pământul Dumnezeu cel sfânt,
De o însuflețire și sublim avânt,
Găsi că-i pustiu prea adânc și mare
Fără de lumina vie de la soare!*

*De aceia'n pripă te cree, femeie,
Ca să versi în lume magica-ți scântee
Plină de lumină! Cercul l'ai privit
Și un soare vesel ochii-ți a lovit!...*

*Te-a orbat lumina și-ai clipit din gene:
Noaptea se întinse! Când atunci, pe semne,
Producându-ți lacrimi, s'au născut din ele
Sus pe bolta neagră tainicele stele!*

*Iar Adam văzându-ți fața te divină,
Nu stătu pe gânduri l'al tău sân să vină!
Te-a cuprins cu mâna și-a simțit fiorul
Cel mai cald, din care s'a născut amorul!*

*Întă tu însă neastâmpărată,
Cum și astăzi încă printre noi s'arată,
Crudă și vicleană, se sbătu nebună
Până-aprinse 'n noapte muta, recea lună!*

D. I. Bontea

„Am studiat viața intimă a celorva triburi indiene din America sudică și am încercat să studiez pe Indian și am avut simpatie pentru el. Am pescuit, am dansat și am băut cu ei. I-am considerat ca semenii ai mei”.

Nordenskjold povestește că între triburile indiene Mataco, Coriti, Chene și Chirignano nu există nici o deosebire de clasă, acolo nu sunt nici bogați, nici săraci.

Când cineva are stomacul plin, este bogat.

Pe lângă chestiunea stomacului — bărbații pescuesc, femeile strâng buruieni și fructe pentru ca să prepare băuturile naționale — în viața acestor triburi joacă un rol mare danțul și amorul. Tinerimea dintr'un sat indian se întâlnește la joc, care se face în fiecare seară, când nu plouă și când stomacul nu e gol. Danțul formează întreaga viață a tinerimei.

Mai înainte cu câteva ore de „bal” tinerii își fac toaleta. Cu cea mai mare îngrijire își pieaptă mai întâi părul, după aceea își zugrăvesc obrzaul, cu dungi roșii, galbene și negre.

Bărbații indieni porată un briu de piele și o manta de lână de oaie. Ei sunt încălțați cu sandale de piele, un fel de opinci. Afară de aceea sunt încinși peste piept cu o curea de piele. Frunțile lor este încinsă cu fel de fel de panglici, împodobite cu scoici, margele etc.

Tânărul indian născut să apară la bal, cât se poate mai elegant și mai împodobit. El danțea-ză cu cea mai mare eleganță cu una dintre frumoasele indiene, care de asemenea este foarte împodobită, cu panglici de fel de fel de culori. Colocarea cea mai preferată este cea roșie și cea neagră.

Îmbrăcămintea femeilor consta dintr'un sort pe care-l poartă împrejurul soldurilor. Fetele mai emancipate poartă rochii europenești și sunt toate prostituate, cari au relațiuni mai cu seamă cu albi.

Femeile nu poartă nici odată pene ca podobă. Ele își îngrijesc fața cu fel de culori, dar pe corp se ung cu untură de pește.

Întă de la bătrânețe începe halul. Bărbații cântă și cântă ca să delecteze, de de pildă: *Tas-a-sale, Tas-a-sale.* Cântecul bărbaților danțea-ză fetele în cursul balului fala care iubeste, pe un tânăr îl ia și pleacă să se culce cu el.

Danțul este când încet când repede și însoțit de strigăte vesele și răsete. Multe dintre aceste fete emancipate își construiesc la marginea satului niște colibe, în cari primesc vizitele amantilor.

Viața amoroasă a fetelor indiene este foarte liberă. Fata indiană își cută un bărbat cu care trăiește câteva luni și după aceea îl schimbă cu alții. La urmă însă își alege un bărbat cu care trăiește până la stărsitul vieții devenind o femeie credincioasă și foarte muncitoare.

Femeile indiene sunt copii ai naturii, cari nu posedă morală în sensul nostru și nici judecarea după noțiunile europenești.

Scritorul Nordenskjold însă te fardă foarte mult ca mame bune și ca harnice gospodărese.

G. Scritu

SPIONUL

de N. PORĂ

Cu toată ceața ce stăpânea parcul, infundând cărările cu funduri feerice, pașii singuraticului șovăiau pe covorul de frunze, adormindu-le ecoul, și purtându-l par'că prin cuprinsul unui peisaj fantastic.

Par' de voie era inclinat de un gând vesel, poate și sub stăpânirea neașteptatului de care era înfiorat, poate sub puterea frumuseților aproape ghicite, gustate de setea lui de veșnie nouă.

Și prinse să șuere în neștirea o arie ce-l chinuise și în tren, cu obsesivitatea cu care se infig în minte unele gânduri și unele melodii, de care nu te poți descotorosi.

Iar dintr'un desis, pe jumătate jumului de necruțatele degete ale toamnei îi răspunse cu un „tin-tin” pătrunzător, glasul unei cinteze.

Și-l învese și mai mult această neașteptată tovarășie, în pustirea parcului acela, străbătut de tristețea nelămurită a sfârșitului peste care bulbucături de nori alburii desfăceau marame de neguri și îngheț.

Pătruns de răceala dimineții și sub stăpânirea prăpădului din preajmă simți un junchi prin inimă, părându-i-se că-i un simplu copac din parcul acela pustit de toamnă.

Ce rămânea din tot ce visase, din tot ce sperase? Un maldăr de foi uscate, cartoane și pânze, pe care prinsese, cu mâini înfrigorate, în stropi de culoare și în subredă linia de cărbune, eternitatea vieții și a frumuseții, ce îi înfiorase retina...

Și încolo?

„Tin-tin!” făcu întârziat cântăreață, pitulată cine știe unde.

Și lui i se pără că-i răspunsul adevărat, „nimic”, pe care i-l audea firea aceea frumoasă și neferită, care își ja ochii mai întâi și apoi când vrei să te bucuri de farmecile ei și s'o celtuești în timp, se năpustește năprasnică, împetruiva ta, spălând cu toate apele cerului ceea ce ai putut prinde într'un ceas de înfiorare.

Apăsă de gândul trist ce se infipse cu un cui în minte, se scribui și mai mult, încheindu-și macferlanul, sub aripile căruta purta o mică cutie cu color.

Iar pe fața lui chinuită, adumbrită de un barbișon cărămiziu ce-l sfârșea într'un ghimpe chipul de Christ scuturat de cununa martirajului, în cutele și încrețiturile de multe vorbitoare se așternu stăruitor, gândul îndobeli supreme.

Și prin parcul pe jumătate desfrunzit, din funduri de alee îngropate și infundate de vântul ceții ca în niște fundaluri infinite răsună iarăși „tin-tin”-ul obsedant, al cântăreței care își luase sborul, ca să mai amărase, poate, cu răspunsu-i cobitor și alte suflete.

Iuți pasul și se strecură pe sub brațele încolăcite ale bătrânilor străjeri ai parcului, ce-i ațineau calea, pareă, gata să-l prinză în miilocul lor...

Umblă agale de-a lungul trotoarelor pustii, la ceasul acela de dt-mineată, mai mult lăsându-se în voia pașilor, decât ducându-i încotrova.

Și umblând într'o doară, scoborând ghebele ulișelor strănte, pe jumătate lăsate în curmături de mături, o luă la vale, trezindu-se aproape de limba apei largi, argintată în toată întinderea de o neașteptată făsnire de mare.

De odată i se luminează sufletul, zărind printre nori abureându-se, ca de niște toarte enorme, chipul luminătorului dător de frumusețe.

Și ne mai bătăndu în seamă

Intrebuințarea periscopului în tranșee.

FLORI DE TOAMNA

*Cu cea dintâia frunză ce căzuse
Din teiul dela poartă, pe 'nserate,
Eu mi-am simțit speranțele apuse
Și măndrele-mi iluzii spulberate.*

*Cu primul stol prăbeag de rândunele
Ce a plecat spre alte țări cu soare,
Vai, au plecat și visurile mele
Perzându-se în largă depărtare.
Cu primul stol prăbeag de rândunele!*

*Ca mâini porni-vor fulgi de nea să cadă
Din norii suri, pe uliți solitare,
In stol vor trece pasări funerare,
Și oamenii vor trece tristi pe stradă...
Ca mâni porni-vor fulgi de nea să cadă!*

*S'în serile-mi de grea melancolie,
Când amintirea în suflete revine,
Doar tu vei sta, iubit-o, lângă mine,
Înveselind odăea mea pustie,
In serile-mi de grea melancolie!*

Al. Terziman

unicioasele arătări de cocioabe, și bordee, cățarate pe muchia dealurilor și așinând cu miseria lor calea trecătorului, trecu într'un suflet, prin ulicioarele acelea, înguste, în fundul cărora, de vale, zărea mirajii apelor, pe de asupra cărora sborau în cărduri năgălii și rațele pălând cu stropi albi undele viorii ale negurilor gonite de soare.

Ce frumos se împingeau priveleștile, de dincolo de apă! Par'că ar fi fost acolo, lângă ele, bucurându-se, rând pe rând, de toate nuanțele acelea de verde și galben ale simfoniei toamnei!...

Le dorea cu o năzuință oare cum materială, setos să-și umplă ochii cu ele și să le păstreze pe celuite în suflet cu scumpătatea cu care sgărcitul își pitește în săltare avuțiile.

Și uitând tot, iarăși înfiorat, se simți întinerit, pierindu-i apăsa-rea din spate, desfăcându-i macferlanul gălbui, înviorat de vântul apei ce-i umfla aripile pelerini ca pe niște pânze de corabie pornită spre larg.

Și cum nu știa pe ce să se ațintea mai bine, că tot îl atrăgea și-i plăcea deopotrivă, cum se strecura pe prund, deodată zări un ponton acostat aproape de țarm, pornind-o înțins într'acolo.

Tocmai ce-i trebuia lui.

Ajunse în capătul punții ce u-nea țarmul cu pontonul și fără să mai aștepte nimic trecu puntea așternându-se în tihnă pe ponton cu tot calabalacul lui; desfăcându-și tacticos o scăunaș și cu chevalet portativ, deschizând cutia micului aparat fotografic de care nu se despărțea nici odată.

Și se șternu pe lucru, aprinzând o havană, infundându-și cozorocul șepii mai pe frunte, ca să aibă o pavază împotriva luminii orbitoare...

Și începu să cânte luând nervos culoarea de-a dreptul cu cutitul de pe paletă. Și așternând-o pe carton, oprindu-se câte puțin ca să se uite, închizând puțin ochii și dând drumul apoi, unul vâlătuc de fum albastru ca și albastrul zării spre care se uita.

Lăsă, apoi, paleta și cartonul jos lângă marginea pontonului și cum priveleștile se schimbau repede, sub bogăția de lumină ce le topea, apucă aparatul fixând o privelește a orașului din deal...

În aceeași clipă un strigăt neașteptat: da cine ești dumneata? Încât p'aci să-l facă să-i scape aparatul fotografic.

Dar văzând un soldat de pază, îi veni inima la loc și sol-

datul s'apropie de capătul pomilor iscodindu-l:

— Ce cauți dumneata?

Drept răspuns, îi arătă zările de dincolo de apă.

— Nu vezi ce frum e, și colo și colo...

— Nu-mi umbra mie cu mof-turi dom'le — făcu grănicerul — ce-mi cauți aici, pe ponton?

— Vai nu-ți spusei, uile ce frumoase...

— Da cutia aia de colo ce-i? — și-i arătă aparatul fotografic.

— Apăi, aparatul fotografic...

— Așa! Păi stai atunci.

Și trecând spre corpul de gardă grănicerul se întoarse întovărășit de alți camarazi.

Giuba încearcă pictorul să se desvinovătească; oamenii îl siliră să-și strângă catrafusele și s'o pornească de pe ponton.

Și așa, între baionete, trecu puntea și apoi ridică gheba unei uliți, întovărășit de mulțimea ce se strânsese ca la curs.

Iar prin grămadă s'auzea din când în când ca o lămurire „un spion” — cea ce silia pe ulei să s'apropie, cu pumnii înceștați, gata să lovească pe omul acela ciudat la îmbrăcăminte și infățișare și care își fuma înainte havană.

Într'o clipă se adunase alai norod, cât nu mai puteau răsbate nici soldații și tinctele „spionul! spionul!” se ridicară amenințătoare, în vreme ce se apropiau toamai de poliție.

Mulțimea rămase la poartă, urlând mereu: „Dați-ne spionul! Spionul!” în vreme ce pictorul, escortat de soldații carei rămaseră la ușă, fu introdus în cabinetul prefectului care ceruse să-i fie adus „spionul”.

— Ce plăcere maestrel — făcu polițaiul înfinzând mâna pictorului.

Da cu ce treburi? Ai vre-o plângere?... Te rog ia loc, să vezi mai întâi un spion, pe care l-a prins acum în port, fotografiind punctele strategice.

Pictorul rămase neclintit, și zâmbind:

— Păi... „spionul” sunt eu!

— ?!

— Da, eu sunt „spionul”, cel adus cu alai, până acilea însoțit de huiului și gata să fie „linșat” de lume...

Polițaiul izbuci într'un căs cu hohote, apoi; mai potolindu-se:

— Da ce ai pierdut „biletul de voie” pe care ți l-am dat ieri.

— Ba nu! Dar, nu m'a întrebat nimeni de așa ceva!

Polițaiul scrășni și după ce le dete o gură celor ce se așteptau la o decorație, sau cel puțin la înaintare, luă de braț pe artist:

— Ești mosafirul meu astăzi, o să-i faci o plăcere neveste-mi:

Și, în ochii mulțimei năue polițaiul, braț la braț cu „spionul” se îndreptă spre casă...

DE PESTE DRUM

*Urătă 'mi este singurătatea,
Imi vine-adesea să mă sugrum;
Tot ce mă face se țin la viață:
E frumușica „de peste drum”.*

*O taină-ascunsă în piept mă roade
Nu știu eu singur de ce și cum;
Tresar îndată la ori-ce zgomot
Par'că mă strigă „de peste drum”.*

*Zadarnic taina cred că, cu timpul,
Se va preface în nor de fum;
O voce-avea tot îmi șoptește:
Iată-ți suride „de peste drum”.*

*Urătă-mi este singurătatea,
Imi vine-adesea să mă sugrum!
Și pentru cine, gândiți acuma?
Pentru drăguța „de peste drum”!*

Gh. Manea

SPAIMA

— Farsă într'un act —
de IOAN DRAGU

— URMARE —

DOAMNA. — Parcă ți-aș cere cin-
stie ce jertfă. Ai mania asta să te
legeni toată ziua... Am să scot „ba-
lancoire”-ul afară.

DOMNUL. — Ar fi mai prudent,
draga mea, căci mulți dintre prie-
tenii cari vor veni în vizită o să crea-
dă că „balancoire”-le sunt făcute ca
să te legeni în ele.

DOAMNA, (privind la picioarele
lui). — Fără să mai socotesc că ai
făcut covorul într'un hal fără hal.

DOMNUL, (sărind în sus și dând
scuturul la o parte). — Covorul... Ei,
ce păcat!... Credeam că e mai solid.

DOAMNA. — Aida de, solid! Doar
l'ai cumpărat tu.

DOMNUL. — Da, dar tu l'ai ales.
De ce nu mi-ai spus atunci că nu e
solid?

DOAMNA. — Fiindcă m'ai întrebat
dacă e frumos iar nu dacă e trainic.
Și eu ți-am răspuns că e dragut...

DOMNUL, (privind cu admirație
covorul). — Oh! cât despre asta, nu
mă îndoesc.

DOAMNA. — Ei bine, m'am înșe-
lat... E ne mai pomenit de urât!...

DOMNUL, (uimit). — Urât!... Co-
vorul ăsta așa de fin și de alb, par-
căr li unt proaspăt, și așa de moale
că parcă îți vine să te plimbi pe el
cu picioarele goale...

DOAMNA, (scuturând din cap). —
Iiii!

DOMNUL. — Nu ești de ideea
mea?

DOAMNA. — Mă mai întrebil... A-
tât îmi trebuie: să mă plimb cu pi-
cioarele goale prin unt proaspăt.

DOMNUL, (enervat). — Dar n'am
zis asta!...

DOAMNA, (indiferentă). — Ah!
credeam... Am înțeles rău... (se în-
dreaptă spre pianină).

DOMNUL, (puțin îngrijat). — Vrei
cumva să faci muzică?

DOAMNA. — Da.

DOMNUL. — Ah! (aparte). Vrea să
mă facă să plec cu orice preț. Ei bi-
ne, am să fiu eroic și am să rămân
pe loc. (Se așază).

DOAMNA, (mirată, aparte). — Cum,
nu pleacă? (Face câteva arpeggii, în-
chide pianina și se culcă din nou pe
divan în timp ce aprinde o nouă țig-
are).

DOAMNA, (către domnul care cas-
că). — Te doare stomacul?

DOMNUL. — Pe mine?... Nici
gînd... mi-e cam somn...

DOAMNA. — Ah!... Așa de cu-
rând!...

DOMNUL. — Nu găsesc că e „așa
de curând”. La patru trebuie să mă
duc la Club... De altfel în casa asta
nu mai poți ști cât e ceasul decând
ai înlocuit pendula cu pedestul cu
palmierul de colo.

DOAMNA. — Aș vrea să știu unde
ai mai văzut tu pendule în saloane...

DOMNUL. — După cât mi-aduc a-
minte, am văzut în saloane mai mul-
te pendule decât lăzi și strachini cu
flori. Mirosul ăsta de crin mi se urcă
la cap.

DOAMNA. — Poftim, cine vorbeș-
te de mirosul crinului! Tu care ai
vârât în sufragerie o tuberoză, care
m'a otrăvit!

DOMNUL. — Otrăvit?... O tulero-
ză așa de splendidă!...

DOAMNA. — Intrebă pe Bietul Si-
neanu care era să leșine alături la
masă.

DOMNUL. — Ei, un mămăligos ca
Sineanu.

DOAMNA. — Mămăligos! Sinea-
nu? (măsurându-l cu privirea). Pri-
vește-te în oglindă, mon cher. (Dom-
nul dă din umeri și se duce să des-
chidă o fereastră. Se aude ciripitul
vrăbiilor).

DOMNUL, (întorcându-se brusc). —
Ah, à propos, trebuie să cumpăr altă
blană de urs pentru biroul meu. Că-
telul tău n'a avut altceva mai bun
de făcut și i-a rupt urechile...

DOAMNA. — Bietul Pic!

DOMNUL. — Lasă nu-l mai plân-
ge... Spune-mi mai bine ce mă fac
eu cu ursul fără urechi?

DOAMNA. — Ce-ai făcut cu el și
fără coadă... Și apoi n'ai decât să-i
coși urechile la loc.

DOMNUL. — Da, dacă ași ști unde
sunt. Dar Pic al d-tale mi se pare că
le-a mâncat.

DOAMNA. — Le-a mâncat? Ah!
Doamne!... O să-l doară stomacul...

DOMNUL. — Tu ai să înnebunești
din cauza cănelui ăsta... Ești ridi-
culă.

DOAMNA. — Aș fi mai puțin ridi-
culă dacă m'ași gândi la tine.

DOMNUL, (enervat). — Îți bați joc
de mine?

DOAMNA. — Crezi?

DOMNUL, (scuturându-se și închi-
zând fereastra). — Indrăcitele astea
de vrăbii nu ne lasă să vorbim în
liniște.

DOAMNA. — Pentru ceia ce avem
noi să vorbim e destulă liniște.

DOMNUL, (asezându-se din nou).
— Dar n'aud decât urletele anima-
lelor astea cu pene și cu limba as-
cutită... ca a ta.

DOAMNA, (ironică). — Oh, ce dră-
guț ești!... Ce politicos!... Ce distins!...

DOMNUL. — Așa e... Ai vrea să
vorbești de vrăbii cu buzele țuguia-
te, cu ochii în tavan și cu mandolina
în mână.

DOAMNA, (disprețuitoare). — Arle-
quin!

DOMNUL, (convins). — Da, Arle-
quin, ai dreptate. Arlequin, fiindcă
m'am silit să învâț cea mai subtilă și
mai primejdieasă dintre toate artele:
arta de a fi soț!...

DOAMNA. — O artă de plăcere...

DOMNUL. — O artă de neplăcere.
Arta omului care știe că ocupă în
menaj o situație analogă cu aceia a
unui minister în fața Camerei; trebuie
să ia în seamă opoziția și să nu se
lase a fi pus vreodată în minoritate.

DOAMNA. — Uite o artă în care
n'ai izbutit!

DOMNUL. — Fiindcă m'am resem-
nat din ziua când am fost obsedat
de o legendă japoneză!...

DOAMNA, (interesată). — Ce le-
gendă?

DOMNUL. — O legendă adorabilă
în naiva ei filozofie: Se zice că cei
șapte zei ai fericirii se reunesc odată
pe an, într'un fel de comisiune su-
pra-cerească, ca să orânduiască căsă-
toriile viitoare. Ei țin în mână niște
scuturi de mătase roșie și albă: firele
destinului. Cei șapte zei încep să în-

perechieze cu grijă firele și alcă-
tuiesc astfel căsătoriile fericite. Dar
după câțiva timp se obosesc, unii în-
cep să se gândească la altceva, alții
adorm sau stau de vorbă, și de aci în-
ainte unesc firele la întâmplare.
Din cauza aceasta iasă un fel de în-
curcătură de mătăsuri multicolore,
cari dau naștere acelor menajuri în-
curcate, pe cari le cunoaștem cu toți
și unde nu mai supraviețuiește decât
un fel de „modus vivendi” condițio-
nal între suflete despărțite. (Se scoa-
lă).

DOAMNA. — Și ce-ai dedus de
aici?

DOMNUL, (îndreptându-se spre u-
șa din fundul salonașului). — Am de-
dus că un om cuminte trebuie să sfâr-
șească prin a învăța o nouă artă...

DOAMNA. — Care?

DOMNUL, (ieșind). — Arta de a a-
comoda resturile... (Doamna dă din
umeri și reia cartea pe care începuse
s'o citească. O mică pauză, apoi
se aude bătând în ușa prin care a ie-
șit Domnul).

SCENA II

Doamna Rașcu, apoi Domnul Si- neanu

DOAMNA RAȘCU, (găsând cartea
la o parte). — Intră!... (intră Domnul
Sineanu). Uite! D-ta? Ce te aduce?

DOMNUL SINEANU. — Știi bine că
vii aproape zilnic.

DOAMNA RAȘCU. — Și crezi că e
prea mult?

DOMNUL SINEANU, (protestând).
Oh!

DOAMNA RAȘCU. — De! Ai ae-
rul!

DOMNUL SINEANU. — De ce
vorbești așa?... Știi bine că clipele
mele cele mai bune sunt cele pe cari
le petrec lângă d-ta.

DOAMNA RAȘCU. — Fie!... Ce-ai
mai făcut de ieri?

DOMNUL SINEANU. — M'am gin-
dit la d-ta.

DOAMNA RAȘCU, (înclinându-se).
— Foarte amabil!

DOMNUL SINEANU. — Nu mă
crezi?

DOAMNA RAȘCU. — Ba da, ba
da.

DOMNUL SINEANU. — Sunt sigur
că nu mă crezi.

DOAMNA RAȘCU, (nerăbdătoare).
— Când îți jur că te cred!

DOMNUL SINEANU. — Ba nu.

DOAMNA RAȘCU, (răzând). — Ce
vrei să-ți fac, atunci? Imi spui că
te-ai gândit la mine, îți răspund că
sunt convinsă de asta, și tot nu ți-e
de ajuns? Ce mai vrei?

DOMNUL SINEANU. — Ții cu ori-
ce preț să-ți spun ce mai vreau?

DOAMNA RAȘCU. — Nu, merci!...

DOAMNA SINEANU. — Păi vezi!...

DOAMNA RAȘCU. — Asta mi-pla-
ce! Nu văd nimic.

DOMNUL SINEANU. — De ce-
ți place să mă chinuiești?

DOAMNA RAȘCU. — Ce ți-a ve-

nit? Visezi? (Domnul Rașcu cută
în timpul acesta în sufragerie).

DOMNUL SINEANU. — Știi că te
iubesc ca un nebun, și, oridecâteori
caut să ți-o spun, să te conving, să
te mișc, să-ți arăt tot ceace simt,
mă oprești cu un aer batjocoritor.

...Și, ceiace e mai rău, neîncrederea
asta ironică te face și mai drăguț!

Și rămân, și continui să te văd, și
am venit și eri, și am să vin și mi-
ne... numai dacă nu-ți va veni ideea
să mă dai afară. Uite, îți jur, sunt
clipe când aștept gestul acesta în
credința că ar fi o fericire pentru
mine...

DOAMNA RAȘCU. — Foarte poli-
ticos. (Domnul Rașcu care în timpul
acesta s'a dus la o măsuță pe care
se află un serviciu de liqueur își
toarnă și bea).

DOMNUL SINEANU. — Dar gân-
dește-te la ce-i viața mea de șase
luni încoace! Îți spunam adunaori
că clipele mele cele mai bune, singu-
rele bune, sunt cele pe cari le pe-
trec lângă d-ta. (Rașcu se apropie de
geamlic și vrea să ridice draperia
ca să intre în salonaș. Auzind zgo-
mot de voci, se oprește și ascultă).

Așa e! Mă întorc acasă, mă gândesc
la d-ta; nu mai es, nu mai calc pe
la Capșa, ori pe la club, nu mă mai
duc la țară fiindcă mi-ar fi cu ne-
putință să nu te văd timp de mai
multe zile. Și dacă mai merg încă
în lume, din întâmplare, e spre a te
întâlni pe d-ta acolo, așa cum am
fost eri la Madame Starbucovici... (dramatic). — Ce crudă ești!... Și to-
tuși știi că te iubesc.

DOAMNA RAȘCU. — Ai fost eri
la Aneta?

DOMNUL SINEANU. — Da.

DOAMNA RAȘCU. — Ce mai era
pe acolo?

DOMNUL SINEANU, (ridicând bra-
țele desperat). Poftim! Uite cum ești!
Din tot ce ți-am spus cu acum, n'ai
văzut decât un singur lucru: că am
fost eri la Madame Starbucovici... (dramatic). — Ce crudă ești!... Și to-
tuși știi că te iubesc.

DOAMNA RAȘCU. — Nu te în-
pedec...

(Va urma)

CLIPÉ

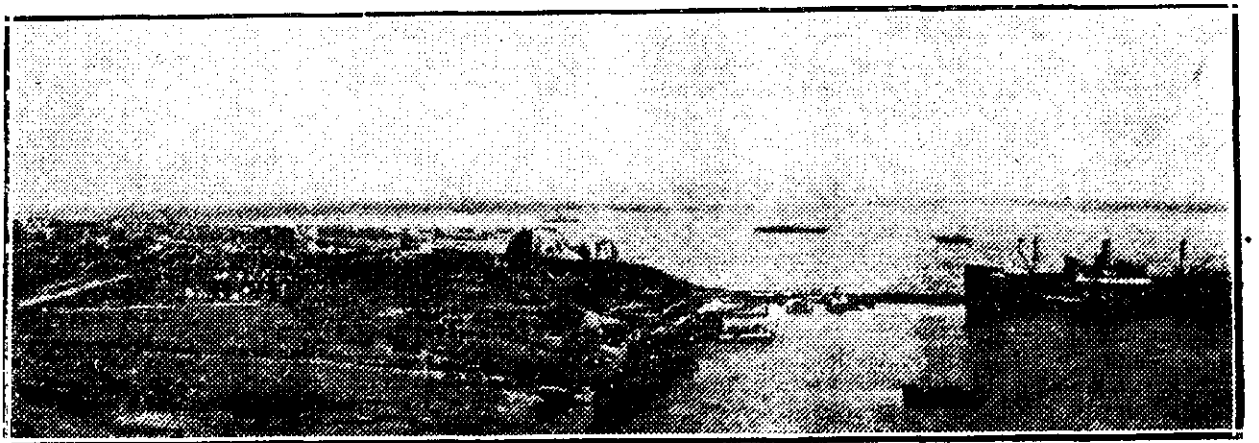
*Pomii-și tremură ciula: ea,
Cânt țesut din dor și jale;
Dintre nari se mâlță luna
Picurând argint pe cale.*

*Lăcrimând se stinge dorul
Și se pierde'n sbor cu vântul;
Apun stelele în noapte.
Cui s'o fi deschis mormântul?..*

*Scuturându-și floarea crinii
Plâng o dragoste cu foc.
Printre gene-mi se cern lacrăm
De copil fără noroc...*

*La căsuța Liei mele
Stai de strajă dor pribeag.
— Când o să-mi mai vii tu iarăși,
Buna mea tovarăș drag?..*

V. Vlădescu-Albești

Vederea generală a orașului Gallipoli distrus de flota anglo-franceză.

O luptă corp la corp pe străzile din Saint-Nazaire.

Noutăți musicale și teatrale

Intre scenele lirice. — Concertele istorice Enescu. — Festivaluri Beethoven. — Goana după «celebrități».

De trei săptămâni încheiate, două din cele patru mari teatre ale Capitalei își dispută simpatia publicului amator de muzică.

O osârdie cât se poate de laudabilă și de bine venită pentru cei ce vor s'asculte puțină muzică.

De aci, însă, și e justificată concurența între cele două trupe lirice. Și d'ocamdată lupta-i dată în condiții inegale: de o parte spectacole dificile, din punct de vedere scenic și musical, — de cealaltă reprezentării diverisante și destul de nepretentioase ale operetelor atât de mult gustate de o bună parte a publicului ostru.

Și în vreme ce „Opera” propriu zisă se mai luptă și cu micile susceptibilități, atât de obișnuite în breasla liricilor, dincolo fac respectabile serii și cu rețete tot atât de respectabile, operetele bine dar bine jucate.

Cu toate acestea lupta pare a se da, în curând, p'acelaș teren. Și trupa Gabrielescu, preocupată până aci numai de operete, își anunță apariția la rampă, cu o lucrare lirică de mare greutate și prestigiu artistic „Bohema” lui Pucini.

Și, încă, pe deasupra, în românește, un punct cu atât mai de căpetenie și mai demn de relevat, cu cât pe cealaltă scenă lirică nu se poate cânta d'ocamdată, în românește.

„Opera” vine atunci cu o altă levitură: maestrul Enescu și-a pus de gând să dea o interpretare ca lumea măreței partituri a lui R. Wagner, „Lohengrin”.

D'ocamdată „maestrul” muncește din greu. Și-a familiarizat corurile cu subtilitatea paginilor compozitor, și, în acelaș timp, zi cu zi, i-a introdus și pe parteneri în misterele dificlelor părți cu care vor obține un succes de prestigiu musical.

Deci, o muncă strașnică pentru marele nostru musicant și compozitor.

Nu ne putem îndoi, însă, de deplinul succes al inițiativei „maestrului”, cu atât mai mult cu cât și-a spus cuvântul sus, și tare, că „vrea să dea un „Lohengrin”, așa cum se cuvine!”

Iar din acle strădăni ale celor două trupe lirice, cine este și trebuie să fie cu adevărat mulțumit,

este publicul: nici odată nu s'a pomenit la noi o mișcare musicală mai însuflețită ca anul ăstal.

Și aceasta, ca o consecință logică a „marei război” și a imposibilității de a se apropia de finiturile noastre vre-un musicant renumit, sau vre-o formație musicală cu reputație recunoscută.

Și cu toate acestea goana după „celebrități” le tulbură liniștea câtorva impresari cunoscuți.

Unul anunță venirea lui Grunfeld, marele pianist, altul a lui Hubermann, violonistul atât de apreciat la noi, iar vre-un altul s'a mulțumit pentru clipele acestea cu câteva... celebrități rusești!

Ce-i drept și Hubermann, ar veni tot dup'acolo, din ținuturile glacialului nord; însă dela accentele pasionate ale arcusului acestui „poet al viorii”, și până la sunetul banal al „balalaicii” e o bucată bună.

Și cu toată bunăvoința și cu tot entuziasmul față de ce-i nordic, Hubermann e Hubermann, iar „balalaica” tot o banală ghitară rămâne!...

Acestui fiasco al intrepizilor impresari le-a dat un convenit răspuns Enescu, maestrul, hotărîndu-se să acopere lipsa de „celebrități” ale interpretării, printr'o măreață serie de concerte în care va executa, la vioară, paginile cele mai grele și mai impresionante, din operele tuturor compozitorilor „celebri”.

„Maestrul” e hotărît să dea, nici mai mult nici mai puțin de cât șeasprezece concerte, în fiecare din ele executând câte trei sau patru capodopere ale marilor compozitori.

Seria va fi deschisă, la începutul lui Noembrie, cu o serie de concerte din compozitorii veacurilor XVI și XVII; deci, concerte de o însemnătate educativă tot atât de mare ca și cea artistică, obținută prin concursul marei noastre violoniste.

În acelaș timp, o altă veste bună: o altă eminentă a muzicii noastre, își anunță o serie de audii atrăgătoare: maestrul Dimitriu, apreciatul și cunoscutul profesor de pian dela conservatorul din Capitală va da o serie de „Festivaluri Beethoven”, în care va executa solo, și în tovărășia violoncelistului Waterstratt și a violonistului Bernfeld, cele mai vestite pagini din compozițiile lui Beethoven.

A adăoga ceva mai mult e de prisos, cunoscută fiind arta și sentimentul adânc beethovenian ce înflește orice pagină interpretată de acest pianist ideal.

Iată, deci, că în ciuda vremii puțin prielnice transportului de

„celebrități” d'ăurea, celebritățile noastre vor ști să le substituie, cu o strălucire pe care nici nu o puteam bănuși cu vre-o două ani mai înainte.

B. Lăutarul.

Discursul d-lui G. Adamescu la pelerinajul cercetașilor la Curtea-de-Argheș

Cercetași,

S'a împlinit anul de cînd centurile și cohortele voastre s'au întemeiat și ați purces la diferitele îndeletniciri prevăzute de regulamentele voastre.

Toți cercetașii din țară — și astăzi și cei din Curtea-de-Argheș — v'ați legat să îndepliniți „legea cercetașului”. Noi vă dorim din suflet să aveți tăria de a o face și să puteți, la 21 de ani cînd veți părăsi organizarea noastră, să puteți zice cu mîndrie:

M'am legat să spun adevărul și cuvîntul — și nici o ispită nu m'a silit să mi-l calc;

M'am legat să spun adevărul și n'am mințit nici odată;

M'am legat să duc viața sănătoasă — și nu mi-am slăbit corpul prin petreceri nepotrivite cu vîrstă mea;

M'am legat să nu fac deosebire de clasă socială — și m'am purtat frățeste cu toți colegii mei și n'am jignit nici pe cel din urmă om;

M'am legat să fiu cuvîntos cu toată lumea — și nimeni n'a avut să se plîngă de purtarea mea;

M'am legat să fiu iubitor de învățătură — și n'a fost școlar mai slăruitor de cît mine;

M'am legat să respect munca și amintul altuia — și n'am înșelat, n'am nedreptățit pe nimeni, n'am pizmuit pe cel mai vrednic decît mine care mi-a trecut înainte;

M'am legat să fac în fiecare zi o faptă bună — și n'am avut zile mai fericite decît acelea în care am putut îndeplini această poruncă.

Dacă veți purta așa 21 de ani, așa veți rămâne în toată viața voastră.

Și de atunci încolo veți ajunge să prețuiți aceste daruri înalte, pe care le veți fi dobîndit și vă veți simți datori să faceți la fel cu voi pe cei ce vor veni în urma voastră.

Veți trăi astfel într'o țară mai fericită care prin munca voastră va fi și mai mare și mai puternică.

Domnilor,

Comitetul central al Asociației noastre a înființat un semn de distincțiune pentru acei cercetași care își înțelege și își îndeplinesc îndatoririle lor.

Acest semn a fost numit „Virtutea Cercetășească”.

El se încuviințează pe câte un an acelor cercetași care se fac vrednici de dînsa și apoi cei ce o merită mai mult decît o înșese pe viață.

Se merită pe viață și acelor care desăvîrșesc vreo faptă cu totul deosebită, o jertfă mare pentru binele aproapelui precum și pentru binele obștei.

Dar înainte de a încredința acest semn de distincțiune ori căruia dintre cercetași, dîmne, amintătorii lor, avem datoria să-l oferim A. S. R. Principelui Carol și să-l rugăm să-l primească din partea noastră.

Vă rugăm, Alteță, să nu socotiți acest semn ca o răsplătă, căci nimic nu poate răsplăti munca și

NU MĂ 'NTREBAȚI...

*Nu mă 'ntrebați dac'am iubit vreodată,
Să nu treziți în mine un dor pribeag; —
Comoara meu de vise-i spulberată,
Azi vreau să uit de tot ce mi-a fost drag!*

*Aducerea aminte prea mă doare...
Te-adună dar, biet suflet, de pe drum,
Coboară-te în strîmă-ți închisoare,
Mi-s stînsse toate visele de-acum!*

*S'au stîns ca și luminele de stele,
Ce licăresc o clipă și se sting;
Azi pe ruina visurilor mele,
Lăsați-mă, lăsați-mă să plîng!*

C. Niculescu Novaci

devotamentul ce depuneți pentru noi, afară de dragostea neterminată cu care vă înconjoară, cu care vă privește întreg poporul Român; iar răsplata adevărată o aveți în conștiința Voastră, că lucrați la o operă ale cărei urmări nu se pot calcula în aceste momente.

Să trăești Altele spre a vedea ziua izbândei!

TEATRALE

DAMA CU CAMELII, cu d-soara *Marioara Ventura*.

La Teatrul Regina Maria s'a reluat de curând *Dama cu Camelii*, cu d-soara Marioara Ventura în rolul Margaretei Gauthier.

Pentru o bună interpretare a acestui rol dificil trebuie mult talent și multă pricepere.

Celebrele tragediane Duse și Sarah Bernhardt și-au arătat măsura talentului lor extraordinar mai ales în redarea eroinei lui Dumas fiul.

Prin câte nu trece biata curtezana din ziua în care se îndrăgosteste de Armand Duval, cu o iubire curată, virginială, până ce își dă sufletul în brațele acelui pe care îl iubise atât de mult!

Toate slăbile aceste suferințe și suferinți trupești ale curtezanei ajunsă pe pragul morții, d-soara Ventura le redă în mod superior și, prin jocul ei magistral, face asupra asistenței aceiași impresie zguduitoare pe care o făcea, de pildă, celebra Sarah Bernhardt.

Cine și-a putut reține lacrimile văzând pe Margareta Gauthier pe patul de suferinți în acea tristă dimineață de Anul Nou?

Ea nu are de cât un gând: să mai vadă odată pe Armand, care, în fine sosește.

Tipatul muribundeii la vederea iubitorului ei a fost cu adevărat sfâșietor. Și în scena în care Margareta cade moartă alunecând pe parchet din brațele lui Armand, d-soara Ventura a pus în jocul ei atâta naturalitate, încât parcă rămâi surprins văzând-o reînviând și sculându-se surintenu, ca și când nu s'ar fi năvălăit nimic.

D-soara Ventura are marele dar de a te face să uii că te ații în fața unei ficțiuni.

Și aceasta este adevărata artă.

M.

Tia de soldat francez

Pentru oricare reclamațiune sau schimbări de adrese — niți abonați sunt rugați a atașa și una din benzile cu care primese ziarul „Universul Literar”, contrar, reclamațiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

NOCTURNĂ

D-lui Apostol Soare

*In noaptea-aceia groaza se destrămasă 'n aer.
Plângea nemărginirea și negrul nopții caer
Se desira mai negru, mai plin de prevestiri,
Ca plînsetul de buhnă pe negrele zidiri!*

*Vibra 'n delir tot codrul. Și negura pustie
Gemea într'o prelungă și 'nceală agonie,
Iar apele, sub sălcii, se frământau de maluri,
Psalmodiind în noapte eternul cânt de valuri.*

*Părea că veșnicia stă suspendată 'n spațiu
Sorbînd mișcarea vieții, adânc și cu nesațiu;
Că 'nvestmântată 'n doliu, spărgînd tăria nopții,
Plutea sinistră spaima în umbra vagă-a morții.*

*Un gol imens în juru-mi, de-asupra cerul mort.
Mi se părea că 'n mine nici sufletul nu mai port;
Că-s îngropat în noaptea unui cavou, de viu,
Avînd drept boltă cerul, pământul drept sicriu!*

*Ecouri, suspinate de pasări cobitoare,
Pluteau cernute 'n spațiu. Cântări tânguitoare
Muriau, pierdute 'n noaptele, pe aripe de vînt,
Ca bocetele stinse, în plînset, pe mormînt.*

*M'opresc pe deal. Mi-e frică... În vale cimitirul
Stă 'nvăluit în umbră. Mă prinde iarăș șirul
Poveștilor uitate. Sunt singur și-i târziu;
Imi pare la tot pasul că trec peste-un sicriu,*

*Și aripi, aripi negre, în juru-mi fâlșăesc.
Mai multe, tot mai multe prin aer se roteșc;
Se pierd un timp, dar apoi te simt din nou, și iar
Se 'naltă, se alungă și 'n noapte-apoi dispar.*

*Printr'o perdea de nouri s'arată tristă luna
— Un disc de ghiță albă ce-și tremură cununa —
Și 'nflorată par'-că, de noaptea pe pământ,
Se 'nălșură în nouri adânc ca 'ntr'un mormînt.*

*O cucuvea pe-aproape a piașă-rea coboște.
E groază prelutindeni și tot mereu sporește;
Și tot mai mult năframa de jale și de doliu
Învăltue pământul în ea ca 'ntr'un tințoliu!...*

Ioan Vasiliad

GENACLUL IDEALIST

Un salon artistic de toamnă

Mai mulți tineri artiști, pe cari vârtejul împrejurărilor de azi i-a readus în patrie, au adus gânduri bune din străinătate, unde au fost să-și desăvârșească cu învățatură talentele. Debutanți glorioși în viața artistică din Franța, Italia sau Germania, bîsând impresii minunate de artiști români în țările de unde s'au întors, lor li se pare că aici, în Capitala noastră, se face prea multă negustorie cu arta, se lucrează prea mult în vederea unui câștig mai numai material. S'au strâns deci cu toții, în atelierul sculptorului Severin din parcul Carol și acolo, în atmosfera lenoasă a unui cerc artistic-literar, au pus la cale Genaclul idealist și salonul de toamnă. Sculptorul Severin, pictorii Paul Ponceu, Al. Macedanski, Ig. Bednarik, Sal ro, D. Mihăilescu, d-na Bednarik în vederea acestei noi formațiuni artistice.

Se vorbește încă de o altă alcătuire artistică cu pictorii Teodorescu-Sion, Rescu și alții, ceiace înseamnă că, afară de *Tinutul artistic, de salonul oficial* și de expozițiile artistilor izolați, toamna aceasta se va prezenta interesantă și cu alte expoziții de sculptori și pictori organizați.

Această emulație în realizarea

frumoșului artistic nu poate să fie decât îmbucurătoare, mai ales pentru vizitatorii expozițiilor noastre artistice. Publicul va avea să aprecieze diferite cămpuri și curente, artiștii se vor sili să se înalte cât mai sus cu creațiunile lor — excelsorii!

Nu mai ține țeauă ca nouile bisericuțe care năzuiesc s'ajungă catedrale să nu se strice prin aceste certuri, care sunt aproape inevitabile între artiști.

Sufletul artistului, și mai mult al artistului dela noi, e complicat de ciudătenii și foarte puțin disciplinat în priceperea faptului elementar că, — în ce privește interesul individual, chiar artistic, există graniță dela individ la individ. Din neapăsarea acestei reguli hotărâte și firești, ies conflictele de susceptibilități și de aici întreg cortegiul de neplăceri — mai ales când e vorba de jurți și recompense — care aduc rupțura între artiști.

Iată ce dorim noi, ca sincere admiratori ai artiștilor noștri, să nu li se întâmple. Ei trebuie să lucreze pentru expansiunea artistică a țării noastre, fără invidie unul către altul, fiecare în direcțiunea artistică, pentru înflorirea artei românești și gloriificarea genului nostru național.

Activitatea salonului de toamnă al Genaclului idealist va începe la 15 Noiembrie a. e. Se caută acum un local pentru expozițiile acestui nou salon.

L. Iiescu

Două statui

Măi acum doi ani, nu mult înainte războiului, un învățat ungur ținând o mare vorbire în Cluj a spus printre altele:

„La București, în fața universității, stă, dărză și gata să sboare în galop, statuia călare a Voevodului Mathia, cu privirea îndreptată spre Ardeal, chiar în linia Clujului. O mână, purtînd o ghioagă, o ține ridicată, gata să lovească! Această statuă intruchipează întru toate gândirea și simțirea și privirea poporului Valahiei, ma ales a finerimeii lui, care tot așa aprinsă privește încoace, visînd de o aruncare în galop asupra Ardealului și ținînd o mână ridicată, gata ca să dea!

„În fața acestei statui însă cât de liniștită și de mărețată în mîndria ei, stă în piața Clujului, captiva Ardealului, puternica statuă a regelui maghiar Mathia, pe falnicul său armăsar, cu sabia lăsată să odihnească pe gâtul rebului și avîndu-și privirea ațintită, parcă ținînd cu ea paza zărilor, spre Răsărit, în spre Carpați. Mîna dreaptă o are pe prăseana sabiei și în privirea lui mîndră se vede încrederea în brațul său tare. Parcă zice: Pună-te ceasul tău slab. Voevod dărz și iute, de peste Carpați, să cerci a te măsura cu mine. Craul maghiar! Sabia aceasta se va ridica atunci grozavă și pînă în pământ va despica pe cutezătorul călător de holare!...

Așa a grăit trufașul maghiar întelegînd prin pilduirea lui, nu doi oameni, ci pe două popoare ce-și stau așa față în față, privindu-se dărze peste coamele Carpaților.

Dar asemănarea lui îngămfată, suferă de o scădere mare: Dacă spunea că Arpad ori Koșuth stă așa gata să sară la holare contra Valahilor, asta mai avea rost. În forma dată însă, ea e cu totul falșă: Dintre cei doi domni, nici unul nu închipue pe poporul maghiar! Ei sunt amîndoi figuri de fală a poporului românesc! Unul, al celui din țara liberă, altul al celui din Ardealul și Banatul românesc.

Doar se știe că, deși înălțat pînă la treapta de rege al Ungariei, Mathia, fiu al poporului românesc ardelen, era cu mîna lui tot în colțul răsăritean al țării, în dulcele Ardeal, de care-l lega inima și toate frumoasele amintiri ale juniei lui. O dovedește astă faptul, că la Hunedoara, în micul oraș ardelenesc (Județul Hunedoara), veștin cu România și-a clădit el castelul lui cel mai drag, — și pe un perete al acestui castel, a lăsat să fie zugrăvit chipul dulec al mamei sale române. În portul ei curat, albăstrenesc... Ridicat din sânul unui popor ce gemea de cele mai cumplite suferințe, el, care i-a auzit de aproape gemetele, — avea mare milă pentru cei suferitori, și de aceea, cea mai înaltă țintă a domnii lui, cînd a ajuns în capul țării a fost să facă dreptate celor neplăcuți și să mai înfrîne volnicile fără seamăn ale mîravurilor nemesești cari domneau în acele vremuri. Pentru aceea a ajuns el cel mai popular rege și pentru aceea la moartea lui toată țara, toate popoarele, dar mai mult de cât toate poporul român, l'a plîns în cuvîntul ajuns zicătoare pe baza tuturor: „A murit Mathia, a murit dreptatea!” Da, a murit de atunci dreptatea în țara ungurească, mai ales pentru poporul din al cărui sân s'a ridicat acest cel mai popular rege al Ungariei — nu al ungurilor!

Și de aceea, cei au ridicat frumoasa lui statuă la Cluj, chiar la Cluj, în capitala Ardealului, în mijlocul mării de popor românesc, aci, unde el zilnic aude cum

se izbesc și se frâng la picioarele statuei sale valurile gemetelor și suspinelor amare ale poporului român, care vin, vin, vin, până la pedestalul statuei, și-l udă cula-crimi și-l șoptesc tainic: „Ai murit, Mathia, și cu tine ne-a murit dreptatea și norocul...” și apoi, închinându-i-se, pier iar, ca să vină altele și altele... Acei cari au făcut acea statuă a acestui rege bun, chiar aici, — fără să știe ce fac, parcă supunându-se poruncii tainice a sufletului lui din ceruri, i-au așezat sabia spre odihnă pe coama calului, atunci când el e întors cu fața spre răsărit, spre statuia lui Mihai din fața universității de la București. Acea așezare parcă grăește:

— Spre tine, falnic chip de viteză, nu pot ridica mâna mea și sabia asta grea! Privirea mea ațintită spre țara ta, mai curând pe tine te caută și te dorește și te cheamă, să te mai asvârlă odată cu sămii tăi peste Carpați, ca să mai aduci odată zilele de dreptate acestui popor, al cărui nobil gât de atâta vreme sângeră în jugul nedreptății celei mai îngrozitoare!

Da, trufas învățat maghiar, acesta e înțelesul sabiei așezate spre odihnă pe gâtul calului regelui Mathia de la Cluj. El ar ridica sus și cumplit acea sabie, numai dacă ar fi întors cu fața spre Budapesta, ca să izbească cu ea pe pigmeii, pe fariseii și vameșii, cari urmându-i la conducerea popoarelor celor odinioară fericite sub el, azi le sângeră de nedreptate, și le fac, ca fiecare bucată de pâine s'o scalde în lacrimi, și mai mult ca pe toate, pe poporul român al lui!

Când sufletul lui Mihai, reînvîind, va zbura în fruntea oștilor române peste Carpați și acelea, ajungând la Cluj, vor pune în mână statuiei lui Mathia frumosul drapel tricolor românesc. — acea statuă se va cutremura înfiorată, ochii ei se vor înălțera, și luând pe o clipă suflet, gura i se va deschide și va șopti fericită:

...A înviat iarăși dreptatea!
(„Libertatea”)

Viața artistică și literară

Săptămîna care s'a încheiat, a fost cu prisosință însemnată în manifestările artistice teatrale.

La Teatrul Național s'a reprezentat în sfârșit o piesă nouă, originală, frumos scrisă, în admirabile versuri scilicitoare ca formă și cuprinzătoare ca fond. A fost piesa lui Zaharia Bărsan, „Tranzăcția roșii”.

Dar tot în cursul săptămînii încheiate, s'a cântat și opera Faust.

Dacă asupra celor dintâi reprezentări, trebuie să ne înclinăm, ca în fața lucrurilor frumoase în sensul real al cuvîntului; asupra operei, mai ales că a reprezentat pe Faust, am avea de spus ceva.

În alte vremuri, se credea, că ne lipsesc și elementele, dar că lipsește mai ales forța de coeziune, care să hotărască și la noi o formațiune de operă. Iar acum, când s'a stăruit, s'a putut. Și s'a putut sub forma definitivă.

Teatrul Național pregătește reprezentarea unei piese de valoare „La rue du Sentier”. Traducerea e făcută într-o admirabilă românească literară, adoptată scenii de Adolf Clarnet, ziarist. Rolul principal va fi susținut de distinsa artistă Tina Barbu.

Cunoscutul critic literar, Eugen Lovinescu, — abil în găsirea unor noi explicații și noi interpre-

tări asupra chestiunilor de artă în genere, — a descoperit că „poezia populară e un fel modern”.

Pornind de la această temă, subtilul critic conchide studiul său de „revizuire literară”, astfel:

„În jurul poeziei populare s'a cristalizat o stare de spirit atât de exaltată, amestec de legendă și de adevăr, de fantezie, de convenționalism și de misticism, încât încercînd-o de toate meritele, nu era de mirare să i se adauge și straniul merit, al trezirii conștiinței naționale”.

Nuvela de Abr. Reisen, traduse de Calmanovici.

Reisen e un scriitor evreu; nuvelele lui pîlindesc, sugestivă eugelerare talmudică: o îmbinare de ironie vioaie cu o înălțare îndușătoare.

Correspondența în tranșee

EX-LIBRIS

Dictionar de locuțiuni străine

O carte interesantă și folositoare se găsește în librărie de câteva zile: *Dictionar de citate și locuțiuni străine*. Lucrarea aceasta e datorită d-lui B. Marian, un harnic muncitor pe ogorul nostru literar, publicist cunoscut prin numeroasele traduceri cu care a îmbogățit literatura noastră.

Un dictionar de citate și locuțiuni străine... iată o lucrare de totul nouă, la noi și, care ne înălțea într-adevăr. Ca să ne lămurim unele expresii, pe care le întâlnim în vorbirea curentă, prin ziare și cărți, în discursuri celebre, nu mai trebuie să alergăm la izvoarele de maxime care sunt înțelepciunea atâtor popoare, — maxime rostite de oameni sau scriitori celebri și pe care contemporanii noștri le folosesc cu mai multă sau mai puțină pricepere, la timpuri și în locuri potrivite, ca să marcheze anumite situațiuni sau apropieri.

Aceste maxime celebre le găsim intrunite, într'un chip inteligent, în *Dictionarul* d-lui B. Marian care trebuie să fi depus o muncă de cercetări considerabilă ca să poată strânge la oaltă toate aceste citate și locuțiuni străine.

Cele mai multe sunt din latinește, franțuzește și nemțește dar un loc destul de important îl ocupă și maximele grecești, englezești sau italienești.

Opera n'ar fi însă completă dacă autorul n'ar fi pus sub ochii noștri și izvoarele acestor citate și locuțiuni. Împrejurările când aceste maxime au fost spuse sau scrise, oamnei mari din mintea căroră au ieșit la lumină.

Poate să fie și snobism întrebuintarea unor vorbe celebre în

vorbirea curentă, dar nu mai puțin adevărat este că întrebuintarea maximelor acestora dă vorbirei un colorit mai luminos, lămurind uneori și mai bine chestiunea pe care o discută.

Dar însuși simplul amator de a cunoaște frumusețile altor literaturi sau cel care e dornic să și le aducă aminte, va ceti cu o vădită mulțumire interesanta cartea a d-lui B. Marian.

De cât ori n'auzim sau nu ceterm, 6e pildă; *Sine ira et studio, Si tacuisses philosophus mansisses si vis pacem, para bellum* — ca să nu citez decât pe cele mai curente — fără să ne dăm seama de rostul acestor vorbe, de izvoarele din care au purces. *Dictionarul* d-lui Marian, ne satisface această curiositate arătându-ne fie versul celebru latin, german sau englez, fie cugetarea filosofică exprimată de un cărturar din vremuri, indicînd chiar cartea în care putem găsi citatul sau locuțiunea respectivă.

Cartea aceasta poate să fie un adevărat *Vade-mecum* pentru cei cari vor să și talmăcească maximele mari. Și cine nu e dornic să cuprască lumina atâtor gânduri? Care intelectual nu simte o reală plăcere de a învăța un lucru nou sau de a-și reaminti cele învățate mai de mult?

Nu mai înarmat cu toate cunoștințele care-ți pot fi folosite la un moment dat, te poți socoti cu adevărat un *vir bonus, dicendi peritus* și aceste locuțiuni sau citate străine te știșese mult să dobândești aceea ce vrei, pentru că sunt ca niște bijuterii, care conving mai mult de cât vorbele pe femei, cum spunea atât de elocvent Shakespeare (vezi *Dictionarul* d-lui Marian, Pg. 119).

O noutate minunată pe care ne-o aduce această lucrare este și faptul că autorul ei nu traduce *ad-literam* aceste maxime sau proverbe, ci ne dă chiar corespondentul lor românesc vrînd să ne arate comunitatea care există între popoare, fie care cuprinzînd uneori cu alte vorbe aceleași gânduri. Astfel, sunt proverbe străine, care corespund de minune proverbelor noastre, maxime care au un farmec deosebit, atrăgător și pe care le găsim în acest dictionar.

D. B. Marian a isbutit ca, într'un volum cochet și pe care-l poți purta vecinic cu tine, să ne redă înțelepciunea risipită în ațâta bibliotecă, quintesența atâtor gânduri, care au intrat astăzi în patrimoniul obștesc.

Volumul acesta, care nu costă mai mult decât doi lei, se află în toate librăriile din țară și el ne arată că pe aceste vremuri de învățare războinică, se găsesc oameni, cari să se ocupe și cu minunatele îndelepticiri ale păcii. Într'un cuvînt: iată o carte care poate sta cu folos în biblioteca ori și cărui intelectual.

L. I.

I. G.

Paradisul regăsit

Ne-am cunoscut într'un amurg de vară
Și ne-am plîmbat pe albele alei,
Și am țesut un vis de primăvară
Sub cântul vîg, al frunzelor de tei.

Tu m'ai lăsat în clipa fermecată
Să plîng învins de-a dragostei vîpaie,
Apoi cu inima înduverată
Am sărutat cosita ta bălăie.

În ochii tăi, mîngăietori ca visul,
Mi-am adăncit o clipă doar privirea
Și-am regăsit întrînșii paradisul
Ce nu-l găsisem încă nicăierea.

V. G. Vagotleroniu

Regina văduvă Margareta A ITALIEI ca poetă pentru răniți

Palatul regal de pe via Boncampagni din Roma a fost transformat într'un lazaret de război și pus la dispoziția „Crucei roșii” a Italiei. În acest lazaret se află 120 de patur în cari zac ofițeri răniți.

Deasupra fiecărui pat se află atîrnat un steag tricolor italian de mătase, brodate de propria mîna a reginei văduvă Margareta, mama regelui Victor Emanuel III.

Dar regina văduvă nu s'a mulțumit numai ca să brodeze cele 120 de drapele ci ea a redactat o serie întregă de sentințe, cari au fost afișate pe pereții lazaretului ofițerilor, pentru ca să servească de mîngăiere ofițerilor răniți și să le dea curaj.

Iată unele din aceste perle poetice:

„Iubită patrie, tu ești domnă de întreaga dragoste a fiilor tăi. Li vezi aici în splendoarea armurii, pe care ai îmbrăca-o pentru onoarea ta și pentru apărarea ta. Poți să fii mindră, căci ai toată dreptatea pentru aceasta!”

„O scumpă dragoste de patrie, tu faci orice jertfă ușoară, tu faci cu puțință a suporta ori ce durere și a alina ori ce suferință.

Fericit este sufletul care este cu totul cuprins de tine!”

„Din toate părțile se ivesc primejdii, grozav de amenințătoare ca norii grei, ce deslănțuiesc furtuni înfricoșate, dar soldații noștri au privirea ferm ațintită asupra stelei Italiei care strălucește pe cer și care-și răspândește pe pământ lumina ei blîndă și liniștită, în mijlocul furtunii deslănțuite.

Soldații ai Italiei!
Lumina care radiază din glorioasele voastre rîni, luminează fiecare inimă italiană.

Fiecare picătură de sînge, care este vărsată pentru patrie, se preface într'un prețios mîngăitor, pentru ca să împodobească coroana noastră.”

„Credința și iubirea de patrie dau sufletului aripi și sunt pentru el cea mai puternică forță motrică pe calea spre adevăr, hînuțate, frumusețe și mărire.”

„Îngerii lui Dumnezeu duc la cer rugăciunile tuturor femeilor italiene pentru soldații italieni; fiecare din aceste rugăciuni se coboară din cer spre pămînt ca o binecuvîntare pentru patrie.”

„Tu, soare splendid care cu strălucirea ta luminezi frumoasa noastră patrie spune-mi, dacă ai văzut ceva, care strălucește mai viu, decât eroismul fiilor Italiei?”

CASA de SANATATE

— SPECIALA PENTRU —
— BOALE DE FEMEI —
— SUB DIRECTIA —

DOCTORULUI L. KIRIAC
Chirurg primar; Șeful serv. de gynecologie
al Spitalului Eforiei

SECȚIE SEPARATĂ PENTRU BĂRBAȚI
(hemoroide, hernii, tumori, calcule vesicale
stricturi uretrale, etc.)

Strada Sf. Ionici 8, în dosul Teatrului Național
— TELEFON 2.96 —

Noua serie a marilor și valoroaselor Premii

ce oferă ziarul „Universul” abonaților săi la tragerea din Noembrie 1915

Lei 5.000

IN BONURI COMUNALE 4%

cu cup. de Noembrie 1916

Un dormitor complet de bronz

pentru 2 persoane, compus din 2 paturi de bronz, cu somiere, 2 noptiere, și un elegant lavoir cu oglindă, special lucrate de cunoscuta fabrică de mobilă de bronz M. Gutman, București, str. Sf. Apostoli, furnizorul celor mai mari case particulare Ville și Hoteluri.

Una Gramolă

mărimea 59-44-116 cm., construită în forma unui dulap de mahon foarte elegant lustruit, cu o despărțitură jos care servă la conservarea plăcilor. Pavilionul din lemn de rezonanță în montură de fontă se află în interiorul dulapului. Mecanismul extraforțat cu 3 arcuri. Brațul conic recurbat o diafragmă „Exhibition”. Această gramolă, o bucată de artă, merită a înfrumuseța cel mai luxos salon, este ca construcție ultima perfecțiune a renumitei fabrici marca „Inger” și ne-a fost furnizate de către reprezentantul ei d-l Jean Feder, furnizorul Gurii Regale, București, Calea Victoriei, 54.

Un dormitor de lemn fin

construit în marea fabrică de mobilă de lemn Marin V. Ganea șoseaua Mihai-Bravul No. 37 și str. Șerbănică No. 10. Sucursala: Calea Victoriei No. 107

Un elegant dormitor de bronz

de mare valoare, compus din 1 pat, o noptieră și lavoir cu o oglindă, furnizat pentru premiile noastre, dela cunoscutul depozit de mobilă de fier și bronz „Industria Metalică Marcu”. Bulevardul Elisabeta 8, București

Un elegant pat pentru copil cu împletitură de sârmă și somieră cumpărat tot dela „Industria Metalică Marcu”. Bd. Elisabeta, 8.

Una sobă „Godin” No. 3 tot dela depozitului de mobilă de fier și bronz „Industria Metalică Marcu” Bulevardul Elisabeta No. 8.

10 Lăzi cu diferite produse ale renumitei Case „Bresson”

fabrică de lichereuri, siropuri și cognacuri, au fost cumpărate pentru premiile ce le oferim abonaților noștri la tragerea din Noembrie c.

Una vioară fină cu cutie, forma vioarei, inclusiv arcuș cu capră de fildeș, garnitură de coarde fine englezești, camerton și sacăz; una mandolină italiană din lemn de palisandru frumos ornamentată. Un flaut cu capul de fildeș, lucrat din cel mai fin abanos cu 14 clape, într-o elegantă cutie căptușită cu catifea. Aceste toate, furnizate de magazinul general de muzică „La Harpa”. București, str. Colței No. 5, renumit în toată țara pentru deosebita calitate a mărfurilor ce debutează.

Un coșuleț de metal alb fin argintat pentru cărți de vizită. Una casetă de bijuterii de metal alb, frumos argintat, în formă împletită. Una fractieră cu picior de metal alb, fin argintat. Un serviciu de ceai pentru 6 persoane, compus din 6 pahare de ceai cu suporturi, o zaharniță, o sticlă de rom, un cleștor de zahăr, toate de metal alb fin argintate, pe o tavă de lemn de mahon, cu monturi argintate. Una oglindă de mână de metal alb, splendid executată, pusă într-o mică casetă de lemn. Una cutie conținând 12 cuțite și 12 furculițe, de metal alb oxydat, pentru fructe. Toate aceste obiecte ne au fost furnizate de marelui magazin

de bijuterii, ceasornice și argintărie, FRATEII ROLLER, furnizorii Curții Regale, București, str. Carol 50, etaj.

Una pușcă de vânătoare cu două țevi, țevile de oțel, „Bayard” din renumita fabrică de arme „Pieper-Bayard”. Această armă are 4 zăvoare de siguranță, țeava stângă choke-bore și poate întrebuița atât pulbere neagră, cât și pulbere fără fum; Una carabină semi-automată de mare precizie Pieperi cu tirul garantat precis; Un revolver automat; Un flacon „Thermos”, de 1 litru, care menține temperatura lichidului (cald sau rece) în timp de 48 de ore, cumpărate dela marelui magazin de arme și biciclete B. D. Zisman, furnizorul Curții Regale, calea Victoriei 44, Buc.

Una pendulă mare de perete, modernă de nuc, cu sunetul melodios. Un ceasornic-brățară de argint pentru damă. Una brățară de damă, aur 14 carate, marcată, formă modernă cu pietre. Un serviciu maniere, complet de argint cu cutie tapisată. Cumpărate dela ceasornicaria COLTEI, magazin de încredere, str. Colței 31.

15 flacoane a câte 1 kilo, apă de Colonia Camelia, puternic par-

fumată cu liliac, mărgăritar, violette, zambile, heliotrop și Verveine, furnizate de renumita fabrică de parfumuri „Camelia”, A. S. Aftalion, str. General Florescu n-rul 6, București.

Una sobă fabrica „Matador” ultima perfecție.

Jumătate garnitură mobilă de bambu, pentru salon, compusă din: Una canapea, două fotoliuri și patru scaune elegant tapisate; Un elegant birou de stejar pentru damă; O oglindă venetiană de cristal; Una etajeră de bambu; Un cuier de bambu cu oglindă de cristal pentru antreu, toate acestea cumpărate de la marelui magazin de mobilă Marco Dattelkremer, str. Carol 62, Buc.

Șase perechi ghete pentru dame sau bărbați, lucrate într-unul din cele mai luxoase ateliere de încălțăminte din Capitală, și anume dela moderna pielărie la „Cocoș”, Stelian L. Georgescu-Cocoș, Calea Moșilor 34. Aceste ghete se vor efectua după măsură, trimisă de câștigător, administrației ziarului nostru.

2 noptiere de mahon, în formă de dulăpior, fiecare având câte o placă de marmoră.

5 ceasornice de argint pentru buzunar având inscripția ziarului „Universul”; 5 ceasornice pentru birou cu pedestal de cristal, tot cu aceeași inscripție; 5 ceasornice de perete frumos pictate, se întorc la 8 zile, tot inscripția ziarului „Universul”; 5 ceasornice nichel, având și aparat Pres-Papier.

Una mașină de cusut, marca „Excella”.

5 assortimente complete din produsele cosmetice „Flora”, compuse din: cremă Flora, 1 cutie pudră Flora, 1 Săpun Flora, 1 sticlă Capilogen Flora, 1 pomadă Flora, 1 sticlă lapte de crin Flora, 1 săpun de lapte de crin 1 apă de gură Bucol, 1 pastă de dinți.

1 pereche vase de sticlă pentru flori, frumos pictate.

2 cămăși țărănești de noaptea pentru bărbați, lucrate din pânză de casă, cu arnici roșii.

Un vas de majolică pentru flori, montat pe un ghigori.

1 vas pentru flori pictat și aurit.

4 Splendide sacheuri pentru dame.

Donă candelabre de bronz, o adevărată podoabă a casei.

Una pereche ghete pentru damă.

Afară de acestea, toți abonații mai primesc gratuit un volum din „Memoriile Regelui Carol” tipărit anume pentru abonați

Notăți bine: dând aceste mari premii de valoare abonamentele sunt reduse la 18 lei pe an; 9.15 pe 6 luni; 4.65 pe 3 luni

Pentru concurența la premiile de mai sus, abonații pe un an primesc 30 bonuri, cei pe 6 luni 15 și cei pe 3 luni 5 bonuri. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 30 bonuri pentru tragerea următoare. Administrația „UNIVERSULUI” nu întrebuițează incasatori

Plata abonamentelor se face direct la Cassa administrației ziarului, prin mandat poștal sau în persoană